

Zachraňme stromy

petice za lepší paragrafy na ochranu zeleně

Podrobný komentář k jednotlivým požadavkům petice

Arnika – Centrum pro podporu občanů

1. listopadu 2008

Více informací: <http://stromy.arnika.org>

ZACHRAŇME STROMY

CENTRUM PRO
PODPORU OBČANŮ

Význam zeleně

Stromy jsou charakteristickým prvkem našeho životního prostředí, prvkem o to důležitějším v době či místě se silně znečištěným prostředím. Ostrůvky zeleně v intenzivně využívané krajině a v umělém prostředí měst vytvářejí kyslík, osvěžují vzduch, zachycují prach a škodliviny, hubí mikroorganismy, poskytují stín a tlumí hluk. Zeleň v prostředí takřka odtrženém od přírody umožňuje vnímat přirozené rytmy, střídání dob vegetace a vegetačního klidu. Stromy a veřejná zeleň jsou pro nás zdrojem odpočinku, inspirace a estetických požitků. Stromy vysazované od renesance podél řek a cest jsou důležitým životním prostorem pro řadu živočichů, utvářejí typickou českou krajinu a připomínají moudrost našich předků. Úbytek zeleně ohrožuje lidské zdraví.

Stromy filtrují ovzduší

Vegetace působí jako přirozený filtr škodlivých látek v ovzduší. Stromy zachycují především jedovatý přízemní ozón a jemný poléťavý prach, který na sebe váže řadu toxických látek, dále oxidy síry a dusíku, oxid uhelnatý a další látky. Američtí vědci z týmu Davida J. Nowaka ve svém článku publikovaném v roce 2006 vypočetli, že stromy ve městech Spojených států odstraní ročně z ovzduší 711 000 tun škodlivin. Hodnotu těchto služeb vědci vypočetli na 3,8 miliardy dolarů.

Stromy zlepšují kvalitu vzduchu

Stromy zvlhčují vzduch, a zlepšují tím jeho kvalitu z hlediska lidského zdraví (to je důležité zejména pro astmatiky). Zároveň některé dřeviny do svého okolí uvolňují silice (tzv. fytoncidy), které hubí nebezpečné choroboplodné zárodky.

Stromy vyrovnávají teplotní extrémy

V zimě brání stromy vysázené v blízkosti budov jejich vysokým tepelným ztrátám, neboť zmírňují proudění studeného vzduchu. Vegetace je schopna snížit tepelné ztráty o 20 až 50 %. V létě naopak vegetace ochlazuje své okolí lépe a efektivněji než veškerá klimatizační zařízení. Vzrostlý, vodou dobře zásobený strom může během jednoho dne odpařit až 400 litrů vody, a z ovzduší tak odčerpá téměř 280 kWh tepelné energie. Tato energie se uvolní v noci při kondenzaci páry; vznikne rosa. Pod stromy lze proto ve dne proto naměřit až o 3° C nižší teplotu než v okolí, v noci naopak teplotu o tři stupně vyšší.

Stromy vytvářejí kyslík

Vzrostlý strom vyrobí takové množství kyslíku, že by teoreticky pokrylo potřebu kyslíku k dýchání nejméně deseti lidí.

Stromy pohlcují hluk

Zezeň funguje jako protihluková bariéra. Díky členitému povrchu může na frekventovaných ulicích snižovat hluk na přijatelnější míru. Platí, že čím hustší a širší porost, tím je jeho efekt na tlumení hluku výraznější.

Stromy utvářejí krajinu

Význam stromů pro krajinu si naši předkové uvědomovali přinejmenším od renesance. V té době začíná přechod od krajiny obývané a využívané, ke krajině utvářené, ke krajině komponované, krajině kulturní. Stromořadí vysazovaná v renesanci a baroku zajišťovala dominantní místo v krajině šlechtickým sídlům, různým letohrádkům, církevním objektům. Utváření krajiny v té době je typické velkorysým přístupem. Dodnes můžeme obdivovat stromy vysazené v těch dobách; jejich myšlenkovým dědictvím je i dnešní tradice stromořadí.

Stromy jsou posledním zbytkem přírody ve městech

Zeleň v městském prostředí takřka odtrženém od přírody umožňuje vnímat přirozené rytmy, zejména střídání ročních období. Zelené plochy a parky jsou místem ke sportování i odpočinku, stromy jsou zdrojem inspirace a estetických požitků.

Strom je biotopem

Strom vytváří prostředí pro život dalších, na něj vázaných druhů rostlin a živočichů. Zejména dožívající, trouchnivější stromy s dutinami nabízejí příležitosti k životu bohaté paletě druhů včetně druhů ohrožených a chráněných. Jednotlivé stromy v zemědělské krajině slouží jako útočiště pro ptáky a pro hmyz.

Mizení dřevin mimo les

V souvislosti s rozvojem českých měst, s tlakem na rozvojové plochy v centrech, a s rozvojem celkové infrastruktury, došlo v posledním desetiletí k likvidaci mnoha zelených ploch a dřevin. Připočítá se trend, kdy vlastníci a správci zeleně dávají přednost kácení před soustavnou údržbou stromů nebo jejich okolí. Navíc v posledních letech mizí pod záminkou bezpečnosti dopravy z krajiny i celé aleje.

Ačkoliv v České republice statisticky přibývá celkové plochy lesa, rozptýlené zeleně pravděpodobně ubývá. Přesné statistiky chybějí, ale v souvislosti s prokázanou zvyšující se urbanizací, se zahušťováním stávající zastavěné plochy sídel a ze zkušeností Centra pro podporu občanů sdružení Arnika nebo orgánů veřejné správy (např. České inspekce životního prostředí), které byly získány prostřednictvím podnětů veřejnosti, lze učinit tento závěr. Zatímco totiž kdekdo kácí, málokdo sází.

Návrhy na změnu právní úpravy dřevin mimo les

Přestože český právní řád zavedl v zákoně o ochraně přírody a krajiny v roce 1992 poměrně progresivní ochranu tzv. dřevin rostoucích mimo les (včetně povinnosti vysázet za kácené stromy náhradní výsadbu nových stromů), sedmnáctiletá praxe ukázala mnohé nedostatky a nejasnosti těchto pravidel. Jelikož má úbytek zeleně ve městech přímý vliv na zhoršování životního prostředí a následně poškozování zdraví obyvatel (z poslední doby např. výzkum Akademie věd ČR), navrhuje zavést, upravit nebo upřesnit v současném právním řádu následující právní instituty týkající se kácení dřevin mimo les.

Komentář k jednotlivým požadavkům petice:

1) Nezávisle posuzovat hodnotu stromů

V případě kácení významných stromů je nutno zavést povinné odborné posudky. Odborně způsobilá osoba mimo jiné vyčíslí, k jaké ekologické újmě by kácením došlo.

Ve většině případů musí dnes ke kácení dřevin rostoucích mimo les vydat povolení příslušný orgán ochrany přírody, což je v zásadě obecní (městský) úřad. O povolení ke kácení může požádat pouze vlastník pozemku nebo nájemce pozemku se souhlasem vlastníka. Podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění (dále jen „zákon o ochraně přírody“), může úřad vydat povolení ke kácení pouze ze závažných důvodů po vyhodnocení funkčního a estetického významu dřevin.

Zákon o ochraně přírody ani prováděcí vyhláška k němu dnes neříká, jak „moc“ závažný má být důvod a jak přesně se hodnotí význam stromů. Většina úřadů dnes nezaměstnává dendrology, ani jejich úředníci nejsou speciálně proškoleni pro odhady významu dřevin z hlediska kulturního a přírodního. Povolovací praxe se tak pohybuje od případů, kdy starosta malé obce v roli úředníka sám posoudí závažnost kácení i zdravotní stav stromů, až po případy zejména magistrátů statutárních měst, které v případě kácení většího počtu stromů nařídí znalecký posudek, jenž přesně popíše stav stromů a určí jejich

celospolečenskou hodnotu převedenou na peníze. Navíc správní řád, podle kterého obecně postupují všechny úřady, naznačuje, že je nutné v každém správním řízení zjistit stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Pokud ale správní orgány nedostanou přesnější návod, jak stromy hodnotit, nebudou obecně posudky vyžadovat ani v těch nejspornějších nebo nejzávažnějších případech.

Posouzení významu dřevin je důležité jednak k posouzení pravdivosti a závažnosti žadatelem uváděných důvodů pro kácení, jednak se z hodnoty stromů a keřů odvozuje výše případné náhradní výsadby. Již dnes „uvědomělé“ úřady sami ve sporných případech nebo na žádost dalších účastníků řízení (sousedé, nevládní organizace) objednávají na své náklady posudky soudních znalců z oboru dendrologie, anebo využívají služeb odborné státní Agentury ochrany přírody a krajiny. Ti jsou zároveň schopni vyčíslit tzv. ekologickou újmu, která pokácením vznikne, a kvůli které se ukládá náhradní výsadba. Sama Agentura navíc zpracovala volně dostupný počítačový program na oceňování zeleně rostoucích mimo les, jehož využívání není úřadům doporučováno ani metodickými pokyny. Takto rozdílná praxe při hodnocení dřevin je nespravedlivá vůči jednotlivým žadatelům a především vede ke zbytečnému kácení, jak dokazuje výroční zpráva o kontrolní činnosti České inspekce životního prostředí za rok 2007.

Řešením je zakotvit v zákoně o ochraně přírody povinné vyhodnocení některých stromů, a to podle významu dřeviny daného např. její velikostí, plochou, počtem stromů ve skupině. Posouzení by se provádělo až během správního řízení, anebo již ve fázi žádosti o kácení by musel vlastník stromu opatřit posudek jeho stavu. Úřad, resp. majitel by mohli oslovit odborně způsobilou osobu, jejíž znalosti a nezávislost by garantovalo Ministerstvo životního prostředí (podobně, jak to již dnes funguje pro další oblasti ochrany životního prostředí).

Zdroje informací:

- Zpráva o kontrolní činnosti České inspekce životního prostředí za rok 2007:
[http://www.cizp.cz/i15jof45dy0of4jo02n32l55\)/zdroj.aspx?typ=4&ld=2023&sh=2033859198](http://www.cizp.cz/i15jof45dy0of4jo02n32l55)/zdroj.aspx?typ=4&ld=2023&sh=2033859198)
- Metodika Agentury ochrany přírody a krajiny pro oceňování dřevin:
<http://www.aow.cz/cs/support/myPrice/>

2) Rozhodovat o kácení objektivně

Malé úřady nemají dost vyškolených úředníků. Obce rozhodující o vlastních parcích jsou zas ve střetu zájmů. Kompetence by se měly převést na větší obce a sousední úřady.

Podle výroční zprávy za rok 2007 provedla Česká inspekce životního prostředí (ČIŽP), která je dozorovým orgánem pro oblast ochrany přírody, 128 kontrol městských a obecních úřadů. Kontroly byly zaměřeny především na dodržování zákonných požadavků souvisejících s povolováním kácení dřevin. Přibližně polovina kontrol prokázala poměrně závažné nedostatky, zejména u malých obecních úřadů.

Podle závěrů ČIŽP nebývá zejména uložena kompenzační povinnost náhradních výsadeb; a pokud je uložena, pak není uveden konkrétní pozemek a termín, do kdy je výsadbu nutno provést a opatření je tak nevymahatelné. Odůvodnění povolení ke kácení jsou často velice vágní, neodpovídají zákonné povinnosti povolit kácení pouze za daných přesně specifikovaných okolností (zdravotní stav dřevin, akutní ohrožení bezpečnosti apod.). V rozporu se zákonem na ochranu přírody je někdy povoleno kácení pouze ústně, např. po projednání komisí pro životní prostředí. Podle informací z obecních úřadů citelně chybí výraznější metodické vedení ze strany nadřízených orgánů, proto inspektoři ČIŽP poskytují na místě odbornou podporu a doporučují opatření vedoucí k nápravě stavu.

V případě kácení stromů, které vlastní sama obec či město dochází ke dvěma typům problémů. V malých obcích starosta běžně vystupuje v dvojediné roli – jako zástupce obce, tedy vlastníka stromů a žadatele o povolení kácení, a dále jako oprávněná úřední osoba obecního úřadu, který kácení povoluje. Veškeré úřadování se pak odbude v hlavě starosty, někdy i doslova bez vykonání všech oficiálních procedur. V případě měst je pak zřetelný tlak na úředníky městského úřadu ze strany vedení města, tedy

zaměstnavatele, aby rozhodovali v souladu se zájmy města, ať již je žadatelem samotné město, či jde o podnikatelský záměr podporovaný radnicí.

V současné době vykonávají agendu související s kácením dřevin všechny obecní úřady (tzv. úřady obcí I. stupně či typu), tj. všech 6 390 obecních úřadů v ČR. Tedy včetně těch, kde úřad tvoří jediná osoba – neuvolněný starosta vykonávající další správní činnosti vedle svého hlavního zaměstnání. Usnesení vlády č. 238 z března 2004, které reagovalo na analýzu působností vykonávaných orgány územních samosprávných celků, nařídilo Ministerstvu životního prostředí připravit jednotnou právní úpravu problematiky kácení dřevin. Jako možnou změnu navrhlo převedení kompetencí na obce s rozšířenou působností (obecní úřady obcí III. stupně) s cílem systém co nejméně zjednodušit.

Řešením je jednoduchá změna kompetencí v zákoně o ochraně přírody – převedení rozhodování o kácení z nejmenších obecních úřadů („jedničkové“ obce) na obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Tato změna by neznamenal významnou zátěž na veřejný rozpočet. Nevytváří se totiž nová pravomoc úřadů, jen se mezi nimi přesouvá. Úřady „trojkových“ obcí by pouze musely při výjezdu do terénu za účelem místního šetření, které je někdy nezbytné, vyjždět dál než dosud. K tomu ale mají již dnes dostatečné materiální vybavení (např. služební vozy) a výkon státní správy by se změnou celkově zefektivnil.

Případy, kdy o žádosti obce rozhoduje jím zřízený obecní úřad, tedy kdy o žádosti vedení obce či města rozhoduje jeho zaměstnanec – úředník, považují nevládní organizace za podezřelé a pojmenovali je jako „systémově podjaté“. Typickým příkladem jsou velké stavební záměry radnic, které schvalují úředníci městského úřadu zřízeného radnicí. Nejvyšší správní soud v minulosti rozhodl, shodou okolností právě v kauze povolování kácení stromů na obecních pozemcích, že nelze mít automaticky za to, že všichni úředníci obecního úřadu jsou podjatí, pokud rozhodují v přenesené působnosti o věci jejich obce (viz rozhodnutí Nejvyššího správního soudu). Názor soudu vychází ze současného modelu výkonu státní správy, který umožňuje přenést tento výkon z čistě státních orgánů v mezích zákona na další veřejnoprávní subjekty, tedy i na orgány samosprávy. Na druhou stranu podle našeho názoru nebrání čistě technicky nic takové právní úpravě kompetencí v jednotlivých zákonech, která by zabránila případům porušujícím obecnou zásadu veřejné správy, že „by nikdo neměl rozhodovat ve vlastní věci“.

Řešením systémové podjatosti by mohlo být např. zařazení tzv. právní fikce vyloučení všech úředníků správního úřadu, a to v případě, že mají projednávat žádost obce, která je zaměstnává. Pokud by pak nastala tato fikce obsažená v zákoně o ochraně přírody, platný správní řád už by znal řešení (§ 131 odst. 4: *Nadřízený správní orgán usnesením pověří k projednání a rozhodnutí věci jiný věcně příslušný podřízený správní orgán ve svém správním obvodu, jestliže podřízený správní orgán není z důvodu vyloučení všech úředních osob... způsobilý věc projednat a rozhodnout; v tomto případě nadřízený správní orgán pověří správní orgán, jehož správní obvod sousedí se správním obvodem nezpůsobilého správního orgánu.*).

Zdroje informací:

- Rozsudek Nejvyššího správního soudu týkající se kácení dřeviny: č. 503 publikovaný v č. 40/2005 Sb. NSS, www.nssoud.cz

3) Chránit stromořadí v krajině

Je třeba zrušit výjimky silničářů a správců toků, kteří smějí kácet aleje a břehové porosty bez povolení. O stromech má vždy rozhodovat orgán ochrany přírody.

Podle současného zákona o ochraně přírody je ke kácení třeba vydat povolení, a to v řádném správním řízení. Z tohoto pravidla existuje významná výjimka, která se slovy zákona nazývá „kácení při výkonu oprávnění podle zvláštních předpisů“. Z těchto zvláštních předpisů vyplývá, že správci silnic, železnic, vodních toků, elektrického vedení a další infrastruktury, mohou v případě, že stromy nějak ohrožují správnou věc, kácet. Mají ovšem povinnost kácení oznámit 15 dnů před zahájením.

První problém je ten, že není vůbec jasné, na jaké všechny případy se takové oprávnění vztahuje (zákon o ochraně přírody dává jen příkladný a nezávazný výčet v poznámce pod čarou a zvláštní zákony se navzájem v úpravě dosti liší). Dalším, že je rozsah zvláštního oprávnění zneužíván k rozsáhlým kácením dřevin bez faktické potřeby, např. podél silnic odůvodňovaným údajným ohrožením bezpečnosti provozu (ve skutečnosti šlo v roce 2007 o mírnou zimu a správci silnic zřejmě neměli příliš práce s odklizením sněhu). Poslední problém už byl zmíněn výše – obecní úřady mají sice pravomoc oznámené kácení omezit nebo zakázat, pokud vybočuje z rámce zvláštního zákona nebo nemá oznámení předepsané náležitosti, ale zejména úřady malých obcí si nevědí s takovou pravomocí rady a kácení tolerují.

Obavy z ohlašovacího režimu a upřednostnění režimu povolovacího potvrdilo i samo Ministerstvo životního prostředí, když v polovině roku 2008 vydalo metodický pokyn obecním úřadům přijímajícím ohlášky kácení. Ministerstvo také připravilo změnu zákona o ochraně přírody, kterou předložila do Poslanecké sněmovny vláda v říjnu 2008 jako tisk č. 632. Ve vládní novele zákona o ochraně přírody navrhuje ministerstvo podřídit všechno kácení silničních alejí a stromů podél železničních tratí pod povolovací režim. Nově by tedy měly obecní úřady jako orgány ochrany přírody vždy rozhodovat o tom, zda bude vykácení stromořadí povoleno. Povolovací řízení počítá s účastí veřejnosti a také dává obcím právo požadovat náhradní výsadbu.

Vládní novela ovšem nepočítá se zpřísněním kácení podél vod a pod vedením drátů vysokého napětí, která také mohou být správci či majiteli pouze ohlášena. A to i přesto, že se za zákonné vymezení této činnosti („údržba břehových porostů... tak, aby se nestaly překážkou odtoku vody při povodňových situacích“; „odstraňování a oklešťování stromů a jiných porostů ohrožujících bezpečně a spolehlivě provozování zařízení přenosové soustavy“) v praxi často vydává kácení zdravých stromů nic a nikoho neohrožujících, jak potvrdila i Česká inspekce životního prostředí.

Zákon o ochraně přírody by měl být změněn tak, aby všechny případy kácení z důvodů bezpečnosti dopravy a ochrany infrastruktury povolovaly orgány ochrany přírody. Ze zákona by tudíž měla zmizet věta o pouhém ohlašování kácení při „výkonu oprávnění podle zvláštních předpisů“ – může být nahrazena větou, že výkon zvláštních oprávnění (silničních, železničních, ale i správců vodních toků a elektrických a dalších vedení) je závažným důvodem pro kácení, který by se ověřoval v povolovacím řízení.

4) Zapojit veřejnost do rozhodování

Na základě pouhého oznámení dochází k rozsáhlému kácení také ve městech a obcích. Je nutné omezit kácení na oznámení, kdy se veřejnost nemůže účastnit rozhodování.

Vlastník může legálně pokácet strom, aniž by musel požádat o povolení nebo svůj záměr oznamoval jen v případě, pokud je tento vlastník fyzickou osobou, obvod kmene káceného stromu (měřený ve výšce 130 cm nad zemí) je menší než 80 cm a daný strom či skupina není významným krajinným prvkem. Podobně tomu je i s keřovými porosty s menší rozlohou než 40 m².

Povinnost písemně oznámit pokácení alespoň dodatečně platí u stromů, které hrozí zřícením a mohou způsobit zranění nebo škodu. Povinnost oznámit kácení předem (písemně) je stanovena jednak u kácení na základě oprávnění podle zvláštních předpisů (viz výše předchozí bod), nebo též z důvodů zdravotních či pěstebních. Ačkoliv Ministerstvo životního prostředí vykládá sobě podřízeným obecním úřadům oba pojmy velmi úzce, Česká inspekce životního prostředí stále eviduje pokusy nezákonně kácet na základě pouhého oznámení celá uliční stromořadí. Jedná se o zneužití tzv. pěstebních důvodů, konkrétně důvodu „obnovy porostů“, anebo o údajnou „výchovnou probírku porostů“, kdy se drasticky zasahuje do celých parků. Případně se prostě jen skryje pravý důvod kácení údajným špatným zdravotním stavem a hrozícím pádem stromů.

ČIŽP i v těchto případech eviduje stovky případů, kdy se obecní úřady malých obcí těmito pseudo-oznámeními o kácení dřevin odpovědně nezabývají – v naprosté většině případů nereagují nijak, nebo

reagují sdělením, že nemají námítky. Na to oznamovatelé, bohužel často i samotné samosprávy (radnice) jako majitelé dřevin, spoléhají. Řešením je proto převést i tyto důvody kácení na oznámení pod povolovací režim.

Správní řízení o vydání povolení ke kácení dřevin je nevhodnější právní rámec pro objektivní a přezkoumatelné vyhodnocení funkčního a estetického významu dřevin a závažnosti důvodů pro jejich kácení. Naplňuje se v něm zákonem o ochraně přírody (§ 70) a mezinárodními úmluvami (tzv. Aarhuská úmluva) zakotvená přímá účast občanů na ochraně přírody. Nakonec je důležitá i skutečnost, že v režimu správního řízení je možné uložit náhradní výsadbu, což oznamovací režim v žádném ze jmenovaných případů neumožňuje a dnes tak vznikají absurdní situace, že výsadba je zajištěna jen v případech kácení malého rozsahu.

Ustanovení o podmínkách ohlášení kácení, která jsou dnes v zákoně o ochraně přírody předmětem dohadů a zneužívání, by bylo nejlepší vypustit. Všechny dosud ohlašovací důvody pak lze zakotvit jako případné důvody pro povolení kácení, např. takto: *Za závažné důvody pro povolení kácení dřevin lze považovat zpravidla kácení za účelem obnovy produkčních porostů ovocných dřevin nebo při provádění výchovné probírky porostů, kácení z důvodů zdravotních nebo kácení při výkonu oprávnění podle zvláštních předpisů.*

5) Méně kácet, více sázet

Za vykácené dřeviny musí být vždy vysazeny nové. Pokud není možná výsadba v místě kácení, musí majitel újmu zaplatit do obecního fondu určeného na výsadbu dřevin.

Platná právní úprava předpokládá dvě možnosti kompenzace tzv. ekologické újmy vzniklé pokácením dřevin rostoucích mimo les: formou náhradní výsadby nebo odvodem do obecního rozpočtu. Náhradní výsadba má být přiměřená, může být doplněna až pětiletou povinností o stromy pečovat a může být provedena i na pozemky obce či soukromé pozemky odlišné od pozemků, kde se kácí. Odvod do rozpočtu obce je podle zákona o ochraně přírody možný, ale jen v případě kácení z důvodu výstavby; finance lze použít na zlepšení životního prostředí a výši odvodu stanoví zvláštní zákon. Dále zákon o ochraně přírody, prováděcí předpis ani metodické pokyny Ministerstva životního prostředí o náhradě za kácení mlčí.

Zvláštní zákon o finančních odvodech za kácení nebyl nikdy přijat, tudíž tato možnost je jen teoretická. V praxi proto lze využít pouze náhradní výsadby a za 16 let existence zákona o ochraně přírody se vytvořila „praxe“ opravdu rozlišná. Za prvé není vůbec jasné z formulace zákona o ochraně přírody, jestli je náhradní výsadba povinná. Za druhé je výsadba vázána na vyčíslení ekologické újmy, jejíž závazná metodika také neexistuje (viz výše první bod). Za třetí má být „přiměřená“, což je neurčitý právní pojem, který opravňuje úřady vykládat jej velice široce v rámci svého uvážení. Za další není nutné ukládat náhradní výsadbu v místě, ale kdekoliv v obci. Navíc v praxi není následná péče o vysazené stromy ani důsledně ukládána, ani není její dodržování kontrolováno, jak zhusta dokládá Česká inspekce životního prostředí.

Objevily se i radnice (např. úřady centrálních městských částí Prahy nebo obvodní úřady Pardubic), které tvrdí, že neevidují na svém území žádné volné plochy pro náhradní výsadbu. Lze se setkat jak s vyloučením náhradní výsadby z důvodu, že za „neperspektivní“ nebo náletové dřeviny se výsadba pro bezcennost kácených stromů neukládá (Magistrát města Ostravy), s výsadbou „kus za kus“ – za jedince káceného výsadba nového jedince stejného druhu (Magistrát hl. m. Prahy), ale i s praxí přesného ocenění společenské hodnoty dřevin pomocí nejnovější metodiky státní Agentury ochrany přírody a krajiny a uložení povinnosti investovat 10 % vypočtené částky do sazenic původních druhů dřevin.

Vzhledem k právní jistotě žadatelů o kácení, vzhledem k zabránění úbytku celkové zeleně ve městech, i úbytku zeleně v centrech měst a přímo na návších, je nutné sjednotit praxi náhradních výsadeb. Řešení nabízí v prvé řadě výslovné stanovení povinnosti uložit náhradní výsadbu nebo odvod v každém případě. Dále je nutné v prováděcích předpisech stanovit systém vyčíslení ekologické újmy a principu přepočtu újmy na výsadbu či odvod, aby byly opravdu „přiměřené“, protože i správní uvážení musí mít své meze. Zvláštní

zákon o odvodech za kácení dřevin musí řešit nejen případy kácení na místech budoucích staveb, kde by mělo být výhodnější vysadit dřeviny přímo v místě stavby nebo v jejím nejbližším okolí, ale i další případy, kdy nelze u žadatele očekávat, že sám stromy zasadí a ještě se o ně bude starat s pečlivostí dobrého hospodáře. Zároveň musí být „zelený fond“ (speciální neúročný bankovní účet, kam budou odvody směřovat), vázán jen na výsadbu dřevin, ne široce na „zlepšování životního prostředí“, jak to předpokládá dnes zákon o ochraně přírody. Zelený fond by měl navíc podle velikosti a typu obce svůj strop, takže by se musel pravidelně vyčerpávat, aby se kompenzace ekologické újmy projevila.

V zákoně o ochraně přírody je nutné zakotvit jasnou povinnost náhradní výsadby vázanou na ekologickou újmu, která kácením vznikne. Mechanismus vyčíslení hodnoty dřeviny, vyčíslení ekologické újmy a následné vyčíslení nákladů na náhradní výsadbu je nutné stanovit prováděcí vyhláškou Ministerstva životního prostředí nebo alespoň dočasně metodickým pokynem. Zároveň je nutné přijmout zvláštní zákon o finančních odvodech za kácení dřevin, který by zřídil přísně vázané fondy určené na výsadby.

Arnika – Centrum pro podporu občanů
Chlumova 17, 130 00 Praha 3
Telefon a fax: 222 781 471, e-mail: cepo@arnika.org
www.cepo.arnika.org

Tento materiál vzniknul v rámci projektu podpořeného grantem Islandu, Lichtenštejska a Norska v rámci Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti a grantem Ministerstva životního prostředí ČR. Dárci neodpovídají za obsah tiskovin.

Ministerstvo životního prostředí
České republiky